

El Castell de Vallmoll, de l'oblit al nou renaixement

Imatge panoràmica del cos central del Castell on s'observa la intervenció realitzada i el contrast amb la part històrica.

EL CASTELL

El Castell de Vallmoll és un edifici d'origen medieval que, segons els estudis realitzats per l'arquitecte Miquel Orellana i Gavallda, redactor del projecte, data del segle XI. Aquest edifici medieval ha sofert moltes reformes, reconstruccions i ampliacions fins al segle XIX, moment en què és abandonat definitivament. Aquestes modificacions es poden veure clarament en els elements constructius existents. Al llarg del pas del temps, les noves necessitats de la construcció, les noves tendències arquitectòniques, els diferents materials i sistemes constructius demostren amb claredat les modificacions que es poden situar perfectament en el temps.

L'edifici se situa a la part més alta de la Vila de Vallmoll, a la cota de 165,00m a nivell de la planta baixa. Té forma quadrangular, de 28,00x37,00m, tenint adossades dues torres, una més important i considerada com la "Torre de l'Homenatge", que és a la façana nord-oest i de forma quadrangular (7,00x4,50m) en aquesta segona es pot veure un afegit de tàpia, quadrangular de 3,80x3,50m. Afegit

entre la façana i la torre principal, hi ha una construcció elevada sobre un gran pilar. Es tracta de l'oratori, al qual es pot accedir a través de la planta noble o primer pis. També es pot observar que, adossat a la façana nord-est, hi ha una construcció afegida posteriorment a l'edifici primitiu. És un baluard, que no s'ha inclòs en aquesta fase de restauració, que ocupa una superfície en planta de 373,36m². El Castell tenia al seu voltant un important fossat de protecció, que avui en dia encara es pot veure en part, situat a l'oest.

El Castell s'articula mitjançant dos patis. El primer podria anomenar-se el "pati d'armes" o el pati d'accés. Allí hi localitzem la porta principal d'entrada al recinte per on s'hi accedeix històricament mitjançant un pas anomenat en "baioneta", franquejat per tota la façana renaixentista sud i un baluard de forma pentagonal. Un cop s'accedeix al pati d'armes, aquest, així com la porta del castell, quedaven franquejats per una torre estratègicament col·locada al costat més nord del pati. Aquest pati es troba al costat més a l'est del castell i queda delimitat pel cos d'edificació —anomenat ala est—

i per l'ala nord on hi ha la torre que el defensava i que avui està pràcticament desapareguda.

El segon pati seria l'anomenat "Pati de Palau". Entorn a aquest, que disposa d'una superfície d'uns 600,00 m², s'articulen les quatre ales de l'hàbitat del castell. L'ala est, a través de la qual s'entra al pati; i l'ala nord, de la qual les recents excavacions arqueològiques han tret a la llum diferents estructures dels últims nivells de circulació, superposades a estructures anteriors. Les altres dues són l'ala oest, completament desapareguda i a la qual s'adossava per la part exterior del castell amb dues torres de defensa; i l'ala sud, hi ha les estructures més modernes, vinculades a una reforma executada per l'arquitecte renaixentista Pere Blai, que cap als segles XVII-XVIII va construir aquesta ala avançada respecte de la façana original, i cap al sud de tot el flanc defensiu del castell. Les recents excavacions arqueològiques, han deixat al descobert antigues construccions i ampliacions del castell, observant-se també part de mur del fossat anteriors a la reforma de l'arquitecte Pere Blai.

ACCIÓ REALITZADA

La intervenció realitzada correspon a la habilitació per a l'ús de la zona est del castell, la sala de gòtica i la torre principal denominada "Torre de l'Homenatge", essent aquesta la torre més alta de tot el conjunt i, per tant, uns dels punts més rellevants de l'edificació.

El procés de restauració de la sala gòtica, així com la Torre de l'Homenatge, han sigut canviants durant el procés de l'obra, ja que tal com s'observa en aquests casos, les restes que es van descobrint al treure les capes de materials de les intervencions anteriors, fan modificar el projecte.

Un dels punts més rellevants ha estat la restauració de les voltes del sostre de la planta baixa, que corresponen al paviment de la sala de l'homenatge, que s'han restaurat seguint els sistemes tradicionals realitzant dues capes, la primera de rajola ceràmica i la segona de maó massís, per tal de donar més consistència al conjunt.

L'altre punt a destacar ha sigut la recuperació de l'estructura de coberta. En aquest cas, després de observar-se d'a prop els encaixos existents de la antiga estructura en el mur, s'ha modificat el sistema de les bigues, deixant el sistema actual format per una mènsula de pedra i un sobre mènsula de fusta de dimensions considerables i que escurça considerablement la llum de la biga estructural. La que denominem sobre mènsula, inicialment es creu que disposava de motlures molt treballades a l'extrem. Això va ser simulat amb un acabat arrodonit, per tal de donar a entendre què existia anteriorment.

Un dels elements més destacats del castell i que dóna més visibilitat actualment a l'edificació, són les proteccions solars de lamelles de fusta de la nau sud-est del conjunt. Aquestes lamelles horitzontals suportades per una subestructura d'acer fixe, pretenen ser un sistema de protecció solar de les finestres en cantonada que donen llum a les sales interiors i per altre banda restauren el volum original de la edificació.

Actualment les instal·lacions estan en ús, però l'ajuntament està fent molts esforços per a la realització de la museïtzació de l'espai. Es preveu que de cara al proper any es pugui obrir al públic i es puguin veure els treballs realitzats i, de pas, la història d'un dels castells més rellevants de la zona.

Alguns dels espais del castell ja tenen de nou una utilitat.

El reforç de l'estructura central conviu amb elements que el temps ha conservat.

Imatge de la reforma interior i dels accessos a les plantes superiors.

Aquest reportatge sobre el castell de Vallmoll, és obra de l'arquitecte tècnic Joan M. Tomàs.